

Mindset: een onderwijsmythe?

written by Joshi Verschuren

18 februari 2019

Mindset: een veel gehoord begrip in het basisonderwijs. Scholen besteden tegenwoordig aandacht aan de mindset van kinderen. Heeft een leerling een growth mindset, waarbij de leerling de opvatting heeft dat intelligentie veranderbaar is? Of heeft de leerling een fixed mindset, waarbij de leerling de opvatting heeft dat intelligentie vast staat? Waarom besteden zoveel basisscholen hier tegenwoordig eigenlijk aandacht aan? Hangt de mindset van leerlingen wel samen met de prestaties en inzet? En hoe zit het met de mindset van de leerkracht?

Wat is mindset?

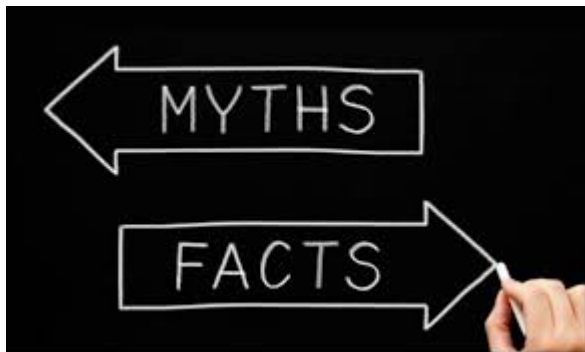
Mindset wordt gezien als de overtuigingen die iemand heeft over intelligentie (Dweck & Leggett, 1988). De mindsettheorie gaat er vanuit dat cognitieve, affectieve en gedragskenmerken samenhangen met iemand zijn overtuigingen over de maakbaarheid van intelligentie. Een leerling met een **fixed mindset** zou uitdagingen uit de weg gaan, terwijl een leerling met een **growth mindset** uitdagingen juist zou zien als een kans om de intelligentie te veranderen.

Onderwijsmythe?

Waarom is mindset opeens zo'n populair begrip? Zijn er al bewijzen voor de mindsettheorie? Er zijn verschillende onderzoeken die de mindset van leerlingen onderzocht hebben. Enkele onderzoeken hebben bewijzen gevonden voor de mindsettheorie en de positieve samenhang met schoolprestaties (Good, Aronson, & Inzlich, 2003; Paunesku en collega's, 2015; Yeager en collega's, 2016). Er zijn echter ook onderzoeken die de mindsettheorie juist tegenspreken en geen relatie vinden mindset en prestatie (Bahníck & Vranka, 2017; Li & Bates, 2017).

De meeste onderzoeken zijn uitgevoerd bij middelbare scholieren of studenten. Het onderzoek naar mindset in het basisonderwijs is nog gering. Toch besteden ook hier veel leerkrachten aandacht aan de mindset van hun leerlingen.

Daarnaast is er nog weinig onderzoek gedaan naar de mindset van de leerkracht. Heeft een growth mindset van de leerkracht een positief effect op de prestaties van de leerlingen? Geeft een leerkracht met een growth mindset anders les, door bijvoorbeeld meer te focussen op strategieën of andere feedback te geven?

Vanwege de tegenstrijdige resultaten van eerder onderzoek en het gebrek aan onderzoek bij leerlingen in de basisschoolleeftijd, is in de masterthesis *'De rol van mindset in het basisonderwijs'* nagegaan of mindset daadwerkelijk tot betere schoolprestaties en een hogere inzet leidt, of dat het behoort tot één van de onderwijsmythes.

Onderzoek

Verschillende onderzoeksvragen zijn onderzocht. Als eerst is gekeken of de mindset van leerlingen samenhangt met hun inzet en prestaties. Daarnaast is gekeken naar de samenhang tussen de mindset van de leerkracht en de prestaties en inzet. Als laatste is gekeken of de mindset van de leerkracht samenhangt met de mindset van de leerlingen.

Point013

Dit onderzoek is uitgevoerd bij elf basisscholen uit de omgeving Tilburg die aangesloten zijn bij POINT013. POINT staat voor *Passend Onderwijs voor Ieder Nieuw Talent*. POINT013 is een werkplaats voor onderwijsonderzoek met betrekking tot (hoog)begaafde leerlingen. POINT richt zich op het verbinden van de onderwijspraktijk met wetenschappelijk onderzoek. 1965 leerlingen en 77 leerkrachten uit de groepen 5 t/m 8 hebben deelgenomen aan het onderzoek. De mindset van de leerlingen en de inzet zijn gemeten door middel van een vragenlijst. Voor de mindset van de leerkracht is een andere vragenlijst gebruikt. Verder zijn de CITO-scores van de leerlingen van begrijpend lezen en rekenen opgevraagd uit het leerlingvolgsysteem.

Uitkomsten

Uit het onderzoek is gebleken dat de mindset van de leerlingen niet samenhangt met de prestaties en inzet van de leerlingen. Ook de mindset van de leerkracht hangt niet samen. Als laatste hangt de mindset van de leerkracht niet samen met de mindset van de leerlingen. Deze resultaten lijken erop te wijzen dat mindset geen cruciale rol speelt in de ontwikkeling van basisschoolleerlingen.

Hoe kan dat?

Bij het interpreteren van de resultaten moet wel rekening gehouden worden met de manier waarop dit onderzoek uitgevoerd is. Zo is alleen gekeken naar de prestaties van de leerlingen op één moment. Daardoor is het niet mogelijk om de groei van leerlingen te bepalen. Het zou kunnen dat de mindset niet samenhangt met prestaties zelf, maar met de groei in prestaties. Een leerling met een fixed mindset haalt bijvoorbeeld een 8 en vervolgens weer een 8. *“Ik ben nu eenmaal slim. Daar kan ik niks aan veranderen.”* Een leerling met een growth mindset kan misschien wel eerst een 3 halen en daarna een 5. Dit zijn beide lage prestaties, maar er zit wel groei in.

Vervolgonderzoek

Hoe kan het dan dat onderzoeken bij middelbare scholieren en studenten wel effecten vinden van mindset? Dit is een interessante vraag. Een mogelijke verklaring kan liggen in de hersenontwikkeling (Fuster, 2002; Piaget, 1952). Bij kinderen in de basisschoolleeftijd is de prefrontale cortex nog niet volledig ontwikkeld. Dit gedeelte van de hersenen is verantwoordelijk voor abstract denken. Intelligentie is een abstract begrip. Misschien wel te abstract? De verklaring kan ook liggen in een discrepantie tussen gedrag en opvatting. Je kent het vast wel, die leerling die aan het begin van het schooljaar als klassenregel aangeeft het belangrijk te vinden respect voor elkaar te hebben. Een paar weken

later is die leerling betrokken bij pestgedrag. Dit is een voorbeeld van discrepantie in gedrag en opvatting. De leerling heeft de opvatting dat respect belangrijk is, maar kan dit nog niet koppelen aan zijn eigen gedrag. Bij mindset zou dit ook het geval kunnen zijn. Dat een leerling een bepaalde opvatting heeft over intelligentie, wil nog niet zeggen dat de leerling daar ook naar handelt.

Onderwijsmythe of niet?

Is mindset nu een onderwijsmythe of niet? Vervolgonderzoek zal moeten uitwijzen hoe het komt dat in de basisschoolleeftijd geen bewijzen worden gevonden voor de mindsettheorie. Totdat hier duidelijkheid over is, is het advies aan scholen zich te richten op de onderwerpen waarvan wél al bewijzen voor gevonden zijn. Bijvoorbeeld het [geven van feedback op proces- en regulatieniveau](#) (Hattie & Timperley, 2007). *Focus op wat werkt, dan krijg je de beste resultaten!*

Literatuur

Bahník, Š., & Vranka, M. A. (2017). Growth mindset is not associated with scholastic aptitude in a large sample of university applicants. *Personality and Individual Differences*, 117(15), 139-143.

Dweck, C. S., & Leggett, E. L. (1988). A social-cognitive approach to motivation and personality. *Psychological Review*, 95(2), 256.

Fuster, J. M. (2002). Frontal lobe and cognitive development. *Journal of Neurocytology*, 31(3-5), 373-385.

Good, C., Aronson, J., & Inzlicht, M. (2003). Improving Adolescents' Standardized Test Performance: an intervention to reduce the effects of stereotype threat. *Applied Developmental Psychology*, 24(6), 645- 662

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The power of feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81-112.

Li, Y., & Bates, T. C. (2017). Does mindset affect children's ability, school achievement, or response to challenge? Three failures to replicate. Gevonden in december 2017 op <https://osf.io/preprints/socarxiv/tsdwy/>

Paunesku, D., Walton, G. M., Romero, C., Smith, E. N., Yeager, D. S., & Dweck, C. S. (2015). Mindset interventions are a scalable treatment for academic underachievement. *Psychological Science*, 26(6), 784-793.

Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. New York: International Universities Press.

Yeager, D. S., Romero, C., Paunesku, D., Hulleman, C. S., Schneider, B., Hinojosa, C., Lee, H. Y., O'Brien, J., Flint, K., Roberts, A., Trott, J., Greene, D., Walton, G. M., & Dweck, C. S. (2016). Using design thinking to improve psychological interventions: The case of the growth mindset during the transition to high school. *Journal of Educational Psychology*, 108(3), 374.

Dit artikel is afkomstig van [Vernieuwenderwijs.nl](https://www.vernieuwenderwijs.nl).

Bekijk de meeste recente versie van ons artikel op onze website.

